

Het was een eentonige maandag geweest, voor het grootste deel in beslag genomen door schriftelijke getuigenverklaringen over een vechtpartij tussen twee taxischippers die voor een van de twee in het ziekenhuis was geëindigd met een hersenschudding en een gebroken arm. De verklaringen waren afgelegd door het Amerikaanse stel dat de portier van hun hotel gevraagd had een watertaxi te bellen om hen naar het vliegveld te brengen; de portier, die zei dat hij een van de taxischippers had gebeld die ze altijd belden; de sjouwer, die zei dat hij alleen zijn werk had gedaan, wat erop neerkwam dat hij de bagage van de Amerikanen in de taxi had gezet die bij de steiger had aangelegd; en de twee taxischippers, van wie er een was verhoord in het ziekenhuis. Naar wat Brunetti uit de verschillende verhalen kon opmaken, was de taxischipper van het bedrijf waar gewoonlijk zaken mee werden gedaan in de buurt geweest toen hij de oproep van de portier kreeg, maar toen hij bij het hotel aankwam lag er al een andere watertaxi bij de steiger. Hij kwam langs zij, riep de naam van de Amerikanen, die hij van de portier had doorgekregen, en zei dat hij hen naar het vliegveld moest brengen. De andere schipper zei dat de sjouwer hem had gewenkt toen hij langskwam, en dat het dus zijn vrachtje was. De sjouwer ontkende en hield vol dat hij alleen had geholpen met de bagage. De schipper in wiens taxi de sjouwer de bagage had neergezet was op een of andere manier op het dek van de andere taxi beland. De Amerikanen waren woedend dat ze hun vlucht hadden gemist.

Brunetti wist wat er gebeurd was, al kon hij het niet bewijzen: de sjouwer had die andere taxi gewenkt zodat hij, in plaats van de portier, de commissie zou kunnen opstrijken. En hoe het zou aflopen wist hij ook al: niemand zou de waarheid vertellen en de Amerikanen zouden nooit begrijpen wat er gebeurd was.

Toen Brunetti daar zijn gedachten over liet gaan, werd hij afgeleid van zijn verlangen naar een kop koffie en stond hij even stil bij de vraag of hij misschien op een kosmische verklaring voor de huidige stand van zaken in de wereldgeschiedenis was gestuit. Hij glimlachte en nam zich voor zijn gedachtegang die avond tegenover Paola te herhalen, of beter nog, de volgende avond, als ze bij haar ouders gingen eten. Hij hoopte dat de *conte*, die een paradox wel kon waarderen, geamuseerd zou zijn. Hij wist dat zijn schoonmoeder dat in elk geval wel zou zijn.

Hij liet zijn dagdromen verder voor wat ze waren en liep de trap van de Questura af, smachtend naar de koffie die hem de rest van de middag wel bij de les zou houden. Toen hij bijna bij de deur was, klopte de agent die bij de telefoon zat op het raam van zijn hokje en wenkte Brunetti. Toen Brunetti binnen stond zei de agent in de telefoon: 'Ik denk dat u beter de *commissario* even kunt spreken, *dottorressa*. Hij gaat hierover.' Hij reikte hem de hoorn aan.

'Brunetti.'

'Bent u de commissario?'

'Ja.'

'U spreekt met dottorressa Fabbiani. Ik ben hoofdbibliotheccaresse van de Biblioteca Merula. Er is hier een diefstal gepleegd. En het is waarschijnlijk niet bij een gebleven.' Haar stem was onvast, de stem die hij kende van slachtoffers van een roofoverval of een aanranding.

'Uit de collectie?' vroeg Brunetti. Hij kende de bibliotheek,

als student had hij er één of twee keer gebruik van gemaakt, maar hij had er in geen tientallen jaren meer een gedachte aan gewijd.

‘Ja.’

‘Wat is er meegenomen?’ vroeg hij, terwijl hij in gedachten de andere vragen voorbereidde die op haar antwoord zouden moeten volgen.

‘Dat weten we nog niet precies. Op dit moment weet ik alleen dat er uit verscheidene banden bladzijden zijn gesneden.’ Hij hoorde haar diep ademen.

‘Hoeveel?’ vroeg Brunetti, terwijl hij een schrijfblok en een pen naar zich toe trok.

‘Dat weet ik niet. Ik heb het net ontdekt.’ Haar stem klonk steeds gespannen.

Nu hoorde hij een mannenstem aan de andere kant van de lijn. Ze had zich zeker omgedraaid om iets tegen hem te zeggen, want haar antwoord was onverstaanbaar. En daarna bleef het stil.

Hij bedacht hoe de procedures ook alweer waren als hij in een van de bibliotheken in de stad een boek wilde raadplegen en vroeg: ‘Ik neem aan dat u gegevens hebt van de mensen die bij u boeken komen inzien?’

Was ze verbaasd dat een politieman een dergelijke vraag stelde? Dat hij wist hoe het er in bibliotheken aan toeging? Het duurde in elk geval even voor ze reageerde. ‘Natuurlijk.’ Nou, dat zette hem wel op zijn plaats, of niet? ‘Dat zijn we al aan het uitzoeken.’

‘Zijn jullie erachter gekomen wie het gedaan heeft?’ vroeg Brunetti.

Er volgde een nog langere stilte. ‘Een onderzoeker, denken we,’ zei ze, en ze voegde er meteen aan toe, alsof Brunetti haar van nalatigheid had beschuldigd: ‘Hij kon zich gewoon identificeren.’ Hij hoorde de reactie van de bureaucraat die

in de verdediging schoot zodra het er ook maar enigszins op leek dat hij misschien wel van nalatigheid beschuldigd zou worden.

‘Dottorressa,’ begon Brunetti, naar hij hoopte met zijn overtuigendste en meest professionele stemgeluid, ‘we zullen uw hulp nodig hebben bij het identificeren van de dader. Hoe eerder we hem vinden, hoe minder tijd hij zal hebben om te verkopen wat hij gestolen heeft.’ Hij zag geen reden waarom hij haar de realiteit zou moeten besparen.

‘Maar de boeken zijn vernield,’ zei ze, en ze klonk alsof het haar pijn deed, alsof er een geliefd persoon was overleden.

Voor een bibliothecaris was schade net zo erg als diefstal, stelde hij zich voor. Hij schakelde over op een meer gezagvol stemgeluid en zei: ‘Ik kom meteen naar u toe, dottorressa. Raakt u alstublieft niets aan.’ Voor ze iets kon tegenwerpen voegde hij eraan toe: ‘En ik zou graag de identificatie zien die hij aan u heeft voorgelegd.’ Toen er geen reactie kwam, legde hij de hoorn neer.

Brunetti herinnerde zich dat de bibliotheek aan de Zattere gevestigd was, maar hij kon er even niet opkomen waar precies. Hij wendde zich weer tot de agent en zei: ‘Als iemand me zoekt, ik ben naar de Biblioteca Merula. Bel Vianello en zeg dat hij er met twee mensen heen gaat om vingerafdrukken te nemen.’

Buiten trof hij Foa aan, met de armen over elkaar en de benen gekruist bij de enkels, leunend tegen de reling die langs het kanaal stond. De schipper koesterde zich met gesloten ogen in de warmte van de vroege voorjaarszon, maar toen Brunetti eraan kwam vroeg hij, voordat hij zijn ogen opende: ‘Waar kan ik u heen brengen, commissario?’

‘De Biblioteca Merula,’ zei hij.

Alsof hij de zin van Brunetti afmaakte, vervolgde Foa: ‘Dorsoduro 3429.’

‘Hoe weet je dat?’

‘Mijn zwager en zijn familie wonen in het gebouw ernaast, dus dat moet het adres wel zijn,’ antwoordde de schipper.

‘Ik was even bang dat de hoofdinspecteur een nieuwe regel had bedacht waardoor jullie genoodzaakt waren alle adressen in de stad uit het hoofd te leren.’

‘Iedereen die op een boot is opgegroeid weet alles in de stad te vinden. Beter dan een gps,’ zei Foa, en hij tikte met zijn vinger tegen zijn slaap. Hij maakte zich los van de reling en liep naar de boot, maar bleef opeens staan en draaide zich om naar Brunetti. ‘Hebt u ooit gehoord wat ervan geworden is?’

‘Waarvan?’ vroeg een verbaasde Brunetti.

‘De gps’en.’

‘Welke gps’en?’

‘Die we voor de boten besteld hadden,’ antwoordde Foa. Brunetti bleef staan en wachtte op de rest van het verhaal.

‘Ik sprak Martini een paar dagen geleden,’ vervolgde Foa. Martini was de man die ging over de inkoop, de man die je moest hebben als er een radio gerepareerd moest worden of als je een nieuwe staaflantaarn wilde hebben. ‘Hij liet me de factuur zien en vroeg aan mij of ik wist of het goeie waren. Het model dat besteld was.’

‘En wist je dat?’ vroeg Brunetti, die zich inmiddels afvroeg waar dit gesprek zo ineens vandaan kwam.

‘O, dat weten we allemaal, commissario, die dingen zijn waardeloos. Geen taxischipper wil er een hebben en de enige persoon die ik ken die er ooit een gekocht heeft maakte zich er op een gegeven moment zo kwaad om dat hij het van de voorruit van zijn boot rukte en overboord gooide.’ Foa liep verder naar de boot, bleef weer staan en zei: ‘Dat heb ik ook aan Martini verteld.’

‘En wat deed hij toen?’

‘Wat kan hij doen? Die dingen worden besteld door een of

ander centraal kantoor in Rome, en iemand daar krijgt iets voor die bestelling, en iemand anders krijgt er iets voor dat hij de bestelling heeft goedgekeurd.' Hij haalde zijn schouders op en stapte in de boot.

Brunetti stapte ook in. Hij verbaasde zich erover dat Foa hem dit vertelde, want hij moest toch weten dat Brunetti er ook niks aan kon doen. Zo ging het nou eenmaal.

Foa startte de motor en zei: 'Martini zei dat er twaalf besteld waren.' Hij noemde het getal met nadruk.

'Maar er zijn toch maar zes boten?' vroeg Brunetti, een vraag die Foa zich niet verwaardigde te beantwoorden.

'Hoe lang is dit geleden, Foa?'

'Een paar maanden. Het was ergens in de winter, dacht ik.'

'Weet je ook of ze ooit zijn afgeleverd?' vroeg Brunetti.

Foa hief zijn kin en klakte met zijn tong; hij had wel een straatjongen kunnen zijn, zozeer deed zijn gebaar Brunetti denken aan de manier waarop die iets belachelijks afdeden.

Brunetti merkte dat hij op een bekend kruispunt was aangeland, waar hij naar voren kon gaan om tot de ontdekking te komen dat hij alleen maar achteruit was gegaan, opzij om te merken dat hij juist vooruitging, of waar hij gewoon zijn ogen dicht kon doen, rustig blijven zitten en zich niet verroeren. Als hij Martini erop aansprak en te horen kreeg dat de gps-systemen waren besteld en betaald, maar dat ze nergens te vinden waren, zou hij zichzelf in de problemen brengen. Hij kon eerst eens voor zichzelf gaan rondkijken en misschien voorkomen dat er nog meer geld van de belastingbetaler over de balk werd gesmeten. Of hij kon de hele geschiedenis gewoon negeren en zich richten op belangrijkere zaken of in elk geval op dingen die nog wél verholpen konden worden.

'Wat denk je, is dit het begin van de lente?' vroeg hij aan de schipper.

Foa wierp een zijdelingse blik op hem en glimlachte: ze konden nauwelijks meer op één lijn zitten. 'Dat zou best eens kunnen, commissario. Ik hoop in elk geval van wel. Ik heb het meer dan gehad met die kou en die mist.'

Toen ze met een bocht de *bacino* op voeren en weer voor zich uit keken, haptten ze allebei naar adem. Dat was niet teatraal bedoeld, het was geen poging om een statement te maken. Het enige wat ze deden was hun menselijke reactie op iets bovenaards, iets onmogelijks tot uiting brengen. Voor hen uit verrees het achterschip van een van de nieuwste, grootste cruiseschepen. De enorme achtersteven staarde hen botweg in het gezicht, alsof hij hen uitdaagde er iets van te zeggen.

Zeven, acht, negen, tien verdiepingen. Was dit mogelijk? Elk zicht op de stad, al het licht, elke gedachte aan zin of rede of proporties werd hen ontnomen. Ze voeren erachteraan en zagen hoe het kielwater van het reusachtige schip als een vloedgolf naar de *riva's* stroomde. Golf na golf na golf, en wat was in godsnaam het effect van die enorme hoeveelheden water op die oude stenen en op het eeuwenoude cement dat ze op hun plaats hield? Plotseling was de lucht even niet om te harden, toen een grillige windvlaag een paar seconden lang alle uitlaatgassen van het schip uitgerekend over hun hoofd joeg. Maar toen was de lucht weer even plotseling vervuld van het zoet van de lente, van bloemknoppen en nieuwe blaadjes, vers gras en het vreugdevolle giechelen van de natuur die weer opkwam voor een nieuwe voorstelling.

Tientallen meters boven hen zagen ze mensen langs de reling staan, allemaal als zonnebloemen naar de schoonheid van het Piazza en de koepels en de klokkentoren gedraaid. Een *vaporetto* dook aan de andere kant op en kwam op hen af, en de mensen aan dek, ongetwijfeld Venetianen, schudden hun gebalde vuisten naar de passagiers, maar de toeris-

ten keken de andere kant op en hadden geen oog voor de vriendelijke inboorlingen. Brunetti moest denken aan kapi-tein Cook, die uit de branding was gesleurd, gedood, gekookt en opgegeten door andere vriendelijke inboorlingen. ‘Heel goed,’ bromde hij zachtjes.

Een klein eindje verder langs de riva van de Zattere zwenkte Foa de boot naar rechts, zette hem in zijn achteruit en toen in zijn vrij, waarop de boot langzaam tot stilstand kwam. Hij pakte een meertouw, sprong op de kade, boog zich voorover en legde een snelle knoop. Hij stak een hand uit naar Brunetti, pakte diens hand en hield hem vast, terwijl de commissario ook op de kade sprong.

‘Dit gaat waarschijnlijk even duren,’ zei Brunetti. ‘Je mag wel weer teruggaan.’

Maar Foa luisterde niet: zijn ogen waren op het achterschip gericht dat langzaam verder voer richting San Basilio. ‘Ik heb gelezen,’ begon Brunetti, nu in het *Veneziano*, ‘dat er pas een besluit over die schepen genomen kan worden als alle instanties het eens zijn.’

‘Ik weet het,’ zei Foa, zijn ogen nog altijd op het schip gericht. ‘Magistrato alle Acque, Regione, de stadsjunta, de havenautoriteit, een of ander ministerie in Rome...’ Hij zweeg, nog altijd als aan de grond genageld, terwijl het schip zich verwijderde, vrijwel zonder in omvang af te nemen. Toen kwam zijn stem weer terug en noemde hij de namen van een aantal mensen in die bestuursorganen.

Brunetti kende er een flink aantal van, maar niet allemaal. Toen Foa bij de namen van drie voormalige ambtenaren uit de hoogste regionen van het gemeentebestuur was aangekomen, hamerde hij op de uitspraak van elk van die namen als een timmerman die de laatste spijkers in het deksel van een doodskist drijft.

‘Ik heb nooit begrepen waarom ze de dingen zo hebben op-

gedeeld,' zei Brunetti. Foa kwam per slot van rekening uit een familie die altijd op en van de *laguna* geleeft had: vissers, visboeren, zeelieden, schippers en onderhoudsmonteurs bij het openbaar vervoer in de stad. Ze hadden alles behalve kieuwen, de Foa's. Als iemand begrip had van de bureaucratie van het water waar de stad uit en van bestond, waren het wel mensen als zij.

Foa schonk hem de glimlach die een onderwijzer voor zijn onnozelle leerling in petto heeft: vertederd, gevoelig, superieur. 'Denkt u dat acht verschillende instanties ooit tot een besluit zullen komen?'

Brunetti keek de schipper aan terwijl het tot hem doordrong. 'En alleen een gezamenlijk besluit kan een eind maken aan die cruiseschepen,' zei hij, een conclusie die de glimlach op het gezicht van Foa nog breder maakte.

'En dus kunnen ze er eindeloos over blijven delibereren,' zei de schipper, vol openlijke bewondering voor het ingenieuze idee om zoveel verschillende overheidsinstanties feitelijk een vetorecht te geven. 'En intussen hun salaris opstrijken, op inspectie gaan naar andere landen om te kijken hoe ze het daar aanpakken, en vergaderingen beleggen om projecten en plannen te bespreken.' Opeens schoot hem een artikel te binnen dat hij onlangs in *Il Gazzettino* had gelezen. 'En hun vrouw of kinderen inhuren als consultant.'

'En de kleine cadeautjes van de grond rapen die wellicht van tafel vallen bij de rederijen van wie die schepen zijn?' deed Brunetti een duit in het zakje, hoewel hij op hetzelfde moment beseftte dat hij zo niet bepaald het voorbeeld gaf dat hij geacht werd aan politiemensen te geven.

De glimlach van Foa werd nog warmer, maar hij zei alleen, wijzend over het smalle kanaal: 'Daar is het, vlak voor de brug. U moet die groene deur hebben.'

Brunetti bedankte met een armgebaar voor het brengen en

de aanwijzingen. Een ogenblik later hoorde hij de motor aanslaan, en toen hij zich omdraaide zag hij de politieboot het kanaal op varen met een wijde boog die hem terug zou brengen naar waar ze vandaan waren gekomen.

Brunetti zag dat het plaveisel nat was, en langs de muren van de gebouwen waar hij langsliep lagen grote plassen. Nieuwsgierig liep hij terug naar de waterkant en keek hij naar beneden. Het water lag meer dan een halve meter onder hem. Het was laagwater, er was geen *acqua alta*, en er was in dagen geen regen gevallen, dus de enige manier waarop die plassen daar gekomen konden zijn was door de golfslag van dat cruiseschip. Toch werden ze geacht te geloven, hij en de andere inwoners die door het stadsbestuur allemaal voor imbeciel werden gehouden, dat die schepen het weefsel van de stad op geen enkele manier schade berokkendden.

Waren de meeste heren die al die besluiten namen geen Venetianen? Waren ze niet in de stad geboren? Gingen hun kinderen hier niet naar school of naar de universiteit? Ze spraken op die vergaderingen waarschijnlijk Veneziano.

Toen hij verder liep naar de bibliotheek, dacht hij dat de herinneringen wel weer bij hem naar boven zouden komen, maar het wilde hem allemaal maar niet bekend voorkomen. Noch kon hij zich herinneren of Merula in het *palazzo* gewoond had als hij in Venetië was: dat was een klusje voor het Archivio Storico, niet voor de politie, want daar hadden ze geen archief dat duizend jaar terugging.

Toen Brunetti door de open groene deur naar binnen ging, hield hij zichzelf voor dat hij het hier herkende, hoewel het er eigenlijk uitzag als elke willekeurige binnenplaats uit de renaissance, compleet met een buitentrapp naar de eerste verdieping en een put met een metalen afdak. Hij werd ertoe aange trokken door de versieringen, die binnen deze muren prachtig bewaard waren gebleven. Mollige engelenparen droegen

een familiewapen dat hij niet herkende. De vleugels van sommige engelen konden wel wat zorg gebruiken, maar de rest van het beeldhouwwerk was intact. Veertiende eeuw, schatte hij, met een guirlande van gesneden bloemen rondom de put, vlak onder het metalen deksel: tot zijn verbazing had hij daar wel een sterke herinnering aan, zij het dat verder vrijwel niets hier hem bekend voorkwam.

Hij liep naar de trap die hij zich ook herinnerde; op de brede marmeren reling prijkten op gezette afstanden leeuwenkopjes, elk zo groot als een dennenappel. Hij beklom de trap en gaf twee leeuwenkoppen een klopje. Boven aan de trap zag hij een deur met daarnaast een nieuw koperen naam-bord: 'Biblioteca Merula'.

Hij ging naar binnen, en daar was het koel. Op dat tijdstip van de middag was de dag mild geworden, en hij had er al spijt van dat hij zijn wollen colbert had aangetrokken, maar nu voelde hij het zweet op zijn rug opdrogen.

In de kleine receptieruimte zat een jongeman met een modieus baardje van twee dagen achter een bureau, met een boek opengeslagen voor zich. Hij keek naar Brunetti en glimlachte, en toen Brunetti op hem afliep vroeg hij: 'Waar kan ik u mee van dienst zijn?'

Brunetti haalde zijn identificatie uit zijn portemonnee en liet hem zien. 'Ah, natuurlijk,' zei de jongeman. 'U moet dottoressa Fabbiani hebben, signore. Ze is boven.'

'Dit is toch de bibliotheek?' vroeg Brunetti, en hij wees naar de deur achter de jongeman.

'Dit is de moderne collectie. De zeldzame boeken staan boven. U moet nog een verdieping hoger zijn.' Hij zag dat Brunetti een beetje verbaasd keek en zei: 'Een jaar of tien geleden is het hier allemaal veranderd.' Toen, met een glimlach: 'Lang voor mijn tijd.'

'En lang na de mijne,' zei Brunetti, en hij ging weer terug naar het trappenhuis.

Bij ontstentenis van leeuwen streek Brunetti met zijn hand over de marmeren leuning die door eeuwen van gebruik gepolijst was. Boven aan de trap vond hij een deur met rechts ernaast een bel. Hij drukte erop en na enige tijd werd de deur opengedaan door een man die een paar jaar jonger was dan hij, in een donkerblauw colbert van militaire snit met koperen knopen. Hij was van gemiddelde lengte, forsgebouwd, met helderblauwe ogen en een smalle neus die een heel klein beetje scheef stond. ‘Bent u de commissario?’ vroeg hij.

‘Ja,’ antwoordde Brunetti, en hij stak zijn hand uit. ‘Guido Brunetti.’

De man schudde hem vluchtig de hand. ‘Piero Sartor,’ zei hij. Hij deed een stap naar achteren en liet Brunetti binnen in wat eruitzag als het lokethokje van een provinciaal stationnetje. Links bevond zich een houten balie die tot zijn middel reikte, waar een computer en twee houten postbakjes op stonden. Een rek op wielen, waar een aantal zo te zien zeer oude boeken op lagen, stond achter de balie tegen de muur.

Er mocht dan een computer staan, die er nog niet geweest was in de bibliotheken waar hij als student kwam, maar de geur was hetzelfde. Oude boeken hadden Brunetti altijd vervuld met nostalgie naar eeuwen waarin hij niet geleefd had. Ze waren gedrukt op papier dat gemaakt was van oude vodden, aan repen gescheurd, geplet, in water gelegd, weer geplet en handmatig tot grote vellen getrokken die bedrukt werden, gevouwen en nog eens gevouwen, en vervolgens ingenaaid en gebonden: al die inspanningen om vast te leggen en voor de toekomst te bewaren wie we zijn en wat we dachten, mijmerde Brunetti. Hij wist nog dat hij het prettig vond die zware banden in zijn handen te houden, maar vooral herinnerde hij zich die droge, zachte geur, een poging van het verleden zich aan hem mee te delen.

De man deed de deur dicht en haalde Brunetti uit zijn dag-

dromen. ‘Ik ben de zaalwacht,’ zei hij. ‘Ik heb het boek gevonden.’ Hij probeerde niet al te trots te klinken, wat maar ten dele lukte.

‘Het beschadigde boek?’ vroeg Brunetti.

‘Ja, meneer. Dat wil zeggen, ik heb het boek uit de leeszaal gehaald, en toen dottoressa Fabbiani het opensloeg, zag ze dat er een aantal bladzijden uit gesneden waren.’ Zijn trots had plaatsgemaakt voor verontwaardiging en iets wat dicht tegen boosheid aan lag.

‘Aha,’ zei Brunetti. ‘Is dat uw taak, boeken uit de leeszaal halen?’ vroeg hij, nieuwsgierig naar wat de plichten van een zaalwacht in dit instituut behelsden. Hij veronderstelde dat het zijn positie als zaalwacht was die Sartor zo ongewoon spraakzaam maakte tegenover een politieman.

De man keek hem opeens aan met een scherpe blik die zowel op schrik als op verwarring zou kunnen wijzen. ‘Nee, meneer, maar het was een boek dat ik gelezen had – nou ja, stukken eruit – dus ik herkende het meteen, en het leek mij beter het daar niet te laten liggen,’ flapte hij eruit. ‘Van Cortés. Die Spanjaard die naar Zuid-Amerika ging.’

Sartor leek niet goed te weten hoe hij het moest uitleggen en vervolgde iets langzamer: ‘Hij was zo enthousiast over de boeken die hij las dat hij mij er ook voor interesseerde en toen dacht ik, laat ik ook maar eens kijken.’ De nieuwsgierigheid van Brunetti moet zichtbaar zijn geweest, want hij vervolgde: ‘Het is een Amerikaan, maar hij spreekt heel goed Italiaans – je zou nooit gedacht hebben dat hij Amerikaan was. We maakten geregeld een praatje als ik dienst had terwijl hij op zijn boeken wachtte.’ Hij zweeg even, maar toen hij de gelaatsuitdrukking van Brunetti zag ging hij weer verder: ‘We hebben ’s middags een pauze, maar ik rook niet en ik drink ook geen koffie,’ zei hij, waarop hij eraan toevoegde: ‘Mijn maag. Die kan het niet meer aan. Ik drink groene thee,

maar dat hebben ze in geen enkele bar hier in de buurt, tenminste niet de soort die ik drink.’ Voor Brunetti kon vragen waarom hem dit allemaal verteld werd, zei Sartor: ‘Dus ik heb een halfuur en ik hoef er niet zo nodig uit en daarom ben ik begonnen met lezen. Sommige mensen die hier onderzoek komen doen noemen weleens een titel, en af en toe probeer ik die dan te lezen.’ Hij glimlachte nerveus, alsof hij zich ervan bewust was dat hij een klassengrens had overschreden. ‘Op die manier heb ik iets interessants te vertellen aan mijn vrouw als ik thuiskom.’

Brunetti had altijd bijzonder genoten van de verrassende dingen die hij van mensen te horen kreeg: ze deden en zeiden de meest onverwachte dingen, zowel goede als slechte. Een collega had hem een keer verteld dat hij, toen zijn vrouw bij hun eerste kind het zeventiende uur van haar weeën inging, het wel zo’n beetje gehad had met haar geklaag, waarop Brunetti de neiging hem een klap in het gezicht te geven had moeten onderdrukken. Hij dacht aan zijn buurvrouw, die haar kat elke avond uit het keukenraam liet om over de daken van de buurt te zwerven, waarna hij elke morgen terugkwam met een knijper in zijn bek, en geen muis: een cadeau-tje dat hem net zo bijzonder leek als de interessante verhalen waarmee Sartor zijn vrouw blij maakte.

Brunetti, geïnteresseerd in wat hij te zeggen had, vroeg: ‘Hernán Cortés?’

‘Ja,’ antwoordde Sartor. ‘Hij heeft die stad in Mexico veroverd die ze het Venetië van het Westen noemden.’ Hij was even stil en voegde eraan toe, misschien wel bang dat Brunetti anders zou denken dat hij onnozel was: ‘Zo noemden de Europeanen hem, niet de Mexicanen.’

Brunetti knikte ten teken dat hij het begrepen had.

‘Het was interessant, hoewel hij altijd God dankte als hij een aantal mensen gedood had; dat vond ik niet zo geslaagd,

maar hij schreef dat allemaal aan de koning, dus misschien moest hij wel zulke dingen zeggen. Maar wat hij vertelde over het land en de mensen was fascinerend. Mijn vrouw vond het ook interessant.’

Hij keek Brunetti aan, wiens instemmende glimlach voor een medelezer aanmoediging genoeg was om verder te vertellen. ‘Ik vind het leuk om te lezen dat vroeger alles zo anders was dan tegenwoordig. Ik had er wat in gelezen en wilde het uitlezen. Hoe dan ook, ik herkende de titel – *Relación* – toen ik het op de plek zag liggen waar hij meestal zit, en bracht het naar beneden omdat het mij beter leek dat zo’n boek niet in de leeszaal bleef liggen.’

Brunetti veronderstelde dat de niet met name genoemde ‘hij’ de man was van wie werd aangenomen dat hij die bladzijden uit het boek had gesneden, dus hij vroeg: ‘Waarom hebt u het naar beneden gebracht als hij ermee bezig was?’

‘Riccardo, van de eerste verdieping, zei dat hij hem de trap af had zien komen toen ik lunchpauze had. Dat had hij nooit eerder gedaan. Hij komt altijd kort na openingstijd en blijft tot in de middag.’ Hij dacht even na en voegde er toen, met een ondertoon van oprechte bezorgdheid in zijn stem, aan toe: ‘Ik weet niet wat hij met zijn lunch doet, ik hoop niet dat hij in de zaal heeft zitten eten.’ Toen, alsof hij zich geneerde dat hij op dat idee was gekomen, vervolgde hij: ‘Daarom ben ik naar boven gegaan om te kijken of hij nog terug zou komen.’

‘Hoe zou u dat moeten zien?’ vroeg Brunetti oprecht nieuwsgierig.

Sartor glimlachte even. ‘Als je hier lang genoeg gewerkt hebt, signore, dan leer je zulke dingen wel. Geen potloden, geen markeerstiften, geen schrijfblok. Het is moeilijk uit te leggen, maar ik weet het gewoon of ze klaar zijn voor die dag. Of niet.’

‘En hij was klaar?’

De zaalwacht knikte nadrukkelijk. ‘De boeken lagen op een stapeltje op de plek waar hij gezeten had. Zijn bureau-lamp was uit. Dus ik wist dat hij niet terug zou komen. Daarom heb ik het boek naar beneden gebracht.’

‘Was dat ongewoon?’

‘Voor hem wel, ja. Hij bracht de boeken altijd zelf terug.’

‘Hoe laat is hij weggegaan?’

‘Dat weet ik niet precies, meneer. Voor ik terug was, en dat was om halfdrie.’

‘En toen?’

‘Zoals ik al zei, toen Riccardo zei dat hij vertrokken was ben ik naar boven gegaan en heb ik voor de boeken gezorgd.’

‘Is dat iets wat u normaal gesproken ook doet?’ vroeg Brunetti nieuwsgierig. De eerste keer dat hij dat gevraagd had, had de zaalwacht een geschrokken indruk gewekt.

Deze keer antwoordde hij vlot. ‘Niet echt, meneer. Maar ik ben hulp geweest – toen moest ik de boeken naar de lezers brengen en ze ook weer terug op de plank zetten – dus ik deed het min of meer automatisch.’ Hij glimlachte volstrekt natuurlijk en zei: ‘Ik kan het niet aanzien als boeken gewoon op tafel blijven liggen nadat iemand ze heeft ingezien.’

‘Ik begrijp het,’ zei Brunetti. ‘Ga door, alstublieft.’

‘Ik nam de boeken mee naar beneden naar de roulatietafel. Dottorressa Fabbiani kwam net uit een vergadering en toen ze het boek van Cortés zag liggen vroeg ze of ze het even in mocht zien, en toen ze het opensloeg zag ze wat er gebeurd was.’ Toen, iets langzamer, bijna alsof hij in zichzelf praatte: ‘Ik begrijp niet hoe hij het gedaan kan hebben. Er is meestal nog wel iemand anders in de zaal.’

Brunetti ging daar niet op in en vroeg: ‘Waarom sloeg ze uitgerekend dat boek open?’

‘Ze zei dat ze het tijdens haar studie gelezen had, en ze

vond de tekening die erin stond van die stad zo mooi. Dus pakte ze het boek en sloeg het open.' Hij dacht een ogenblik na en voegde eraan toe: 'Ze vond het zo heerlijk om dat boek te zien, zei ze, na al die jaren.' Toen hij de uitdrukking van Brunetti zag zei hij: 'Mensen die hier werken hebben dat met boeken, moet u weten.'

'U zei dat er meestal wel meer mensen in de zaal zaten?' informeerde Brunetti op milde toon. Sartor knikte. 'Er zitten meestal nog wel een of twee andere mensen, en er is ook altijd een man die de afgelopen drie jaar de kerkvaders heeft zitten lezen. Die noemen we Tertullianus: dat was het eerste boek waar hij naar vroeg en die naam is blijven hangen. Hij is hier elke dag, dus ik denk dat we ook een beetje op hem zijn gaan vertrouwen als een soort zaalwacht.'

Brunetti besloot maar niks te vragen over de lectuurkeuze van Tertullianus. In plaats daarvan glimlachte hij en zei: 'Dat kan ik me voorstellen.'

'Wat, meneer?'

'Dat jullie iemand vertrouwen die jarenlang de kerkvaders heeft zitten lezen.'

De man glimlachte nerveus in reactie op de toon van Brunetti. 'Misschien zijn we onachtzaam geweest,' zei hij. Toen Brunetti daar niet op reageerde, voegde hij eraan toe: 'Qua veiligheid, bedoel ik. Er komen niet zoveel mensen in de bibliotheek en na een poosje denk ik dat we het gevoel beginnen te krijgen dat we ze kennen. En dan ben je vanzelf niet meer zo achterdochtig.'

'Gevaarlijk,' permitteerde Brunetti zich om te zeggen.

'En dat is nog heel zwak uitgedrukt,' klonk een vrouwenstem achter hem, waarna hij zich omdraaide naar dottoressa Fabbiani.